

Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai. Įvadas į viešuosius pirkimus.

VIEŠŲJŲ
PIRKIMŲ
TARNYBA

2021

Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvoje pirkimus reglamentuoja trys įstatymai: Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – VPI), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse perkančiųjų subjektų, įstatymas (toliau – PI), Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje (toliau – VPAGSSI), įstatymas. Koncesijų sudarymą reglamentuoja Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas.

Šiais įstatymais į nacionalinę teisę perkeliama atitinkamų Europos Sąjungos direktyvų nuostatos. Pažymėtina, kad direktyvų nuostatos taikytinos tik nuo tam tikros vertės, vadinamos tarptautinio pirkimo vertės riba. Šios ribos nesiekiantys pirkimai vadinami supaprastintais pirkimais. Dėl šios priežasties visų Europos Sąjungos šalių narių viešųjų pirkimų įstatymų nuostatos, susijusios su tarptautinės vertės pirkimais yra beveik identiškos, o pagrindiniai įstatymų skirtumai pasireiškia arba supaprastintuose pirkimuose (kitose šalyse jie gali vadintis kitaip), arba nuostatose, kurios direktyvoje nėra aptartos (pavyzdžiui viešojo pirkimo komisijos sudėtis, dokumentacija, pirkimų planai ir pan.

Visi šie įstatymai reglamentuoja pirkimus, o kuris įstatymas taikomas priklauso nuo to, kokiai veiklai vykdyti skirtas perkamas pirkimo objektas. Taigi PI taikomas ne įsigyjant, pavyzdžiui, pašto paslaugas, tačiau šis įstatymas taikomas subjektui (pavyzdžiui Lietuvos paštui), perkančiam pašto veiklai vykdyti reikalingas prekes, paslaugas ar darbus. Tuo tarpu Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymas yra skirtas įsigyti karinei įrangai, išskirtinai kariniams tikslams perkamus darbus ir paslaugas, įrangai, apie kurią informacija yra įslaptinta, arba įslaptintoms paslaugoms ar paslaugoms apie kurias informacija yra įslaptinta ir taip toliau.

Kai kuriais atvejais subjektui gali būti taikomos kelių įstatymų nuostatos. Pavyzdžiui, subjektas gali turėti kelias veiklas, viena iš jų gali būti susijusi su geriamojo vandens tiekimu gyventojams (taigi patenka į PI sritį), tuo tarpu kita to paties subjekto veikla gali būti susijusi su, pavyzdžiui, viešųjų erdvių priežiūra, taigi ji nepatektų į PI taikymo sritį, o patektų į VPI taikymo sritį.

Be aukščiau paminėtų įstatymų, vykdant pirkimus pirkimo vykdytojai turi būti susipažinę ir su poįstatyminiais teisės aktais, parengtais VPT:

1. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas;

2. Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodika;
3. Kainodaros taisyklių nustatymo metodika;
4. Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika;
5. Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašas;
6. Viešųjų pirkimų ir pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos aprašas;
7. Kitais teisės aktais, kurie skelbiami VPT tinklapyje.¹

Pažymėtina, kad pirkimų specialistams veikloje, atsižvelgiant į tai, kas perkama, taip pat reikės susipažinti ir taikyti ir kitus įstatymus ar teisės aktus, kurie tiesiogiai nereglamentuoja viešųjų pirkimų. Pavyzdžiui, perkant statybos darbus bus aktualios Lietuvos Respublikos statybos įstatymo, įvairių statybos techninių reglamentų nuostatos, perkant maitinimo paslaugas gali tekti taikyti Vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo arba Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašo nuostatas ir taip toliau.

Šiuo atveju primintina, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra nurodęs², kad *VPĮ dėl reguliuojamų santykių svarbos ir iš jo išplaukiančių reguliavimo tikslų pripažįstamas specialiuoju įstatymu (lot. lex specialis) kitų teisės aktų atžvilgiu. Dėl to kitų teisės aktų nuostatos turi būti taikomos subsidiariai VPĮ atžvilgiu. Kitų teisės aktų nuostatų subsidiarus taikymas VPĮ naudai pasireiškia tuo, kad pirmiausia reikia taikyti galiojančias VPĮ nuostatas, o visos kitos teisės normos taikytinos tais atvejais, kai VPĮ tam tikras klausimas nereguliuojamas arba VPĮ normose įtvirtintos blanketinės (nukreipiančios) nuostatos. Aptartas specialiojo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatų subsidiaraus taikymo pobūdis neeliminuoja privalomų reikalavimų, įtvirtintų ne VPĮ, taikymo.*

Viešųjų pirkimų principai

Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai nustato tik pačius bendriausius reikalavimus procedūrų vykdymui, tiekėjų informavimui, pirkimo dokumentų turiniui ir taip toliau. Įstatymuose detaliam neaptariami visi galintys kilti klausimai dėl to kaip konkrečioje situacijoje turėtų elgtis pirkimo vykdytojas, kokius reikalavimus jis turėtų nustatyti pirkimo dokumentuose. Šiuo atveju svarbūs viešųjų pirkimų principai, kadangi: (1) principai yra pirkimus reglamentuojančių direktyvų bei jas įgyvendinančių

¹ <https://vpt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/viesieji-pirkimai-3>

² * LAT 2014 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-411/2014

įstatymų normų pagrindas, (2) įgyvendina teisinio reguliavimo spragų, vakuumo užpildymo funkciją³ bei yra orientyras, kuriuo remiantis perkančiosios organizacijos priima sprendimus VPĮ tiesiogiai nereguliuojamose situacijose.

Viešųjų pirkimų principai yra ne tik perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų teisių bei pareigų viešojo pirkimo srityje tiesioginis šaltinis, bet ir tiesiogiai taikytinos teisės normos. Vien viešųjų pirkimų principų pažeidimo konstatavimas, nesiremiant jokia papildoma norma, yra pakankamas pagrindas reikalauti teismo pripažinti neteisėtais perkančiosios organizacijos veiksmus.

Dėl šios priežasties pirkimų specialistui yra būtina būti susipažinus su pirkimų principais ir jų aiškinimu, kuris detaliau atskleidžiamas [VPĮ 17 straipsnio](#) komentare, kadangi vien principo pavadinimas neatskleidžia jo turinio ir apie šį turinį neturėtų būti sprendžiama vien pagal savą supratimą ką jis galėtų reikšti. Pavyzdžiui, skaidrumo principas nėra susietas vien tik su pirkimo sąlygų paskelbimu viešai ir sutarties paviškinimu, tačiau siejamas ir reikalavimu pačiam pirkimo vykdytojui griežtai laikytis savo paskelbtų pirkimo dokumentų – taigi tampa akivaizdu, kad pirkimo vykdytojas nustatęs reikalavimą dėl įsigyjamos prekės savybių, negali vėliau pripažinti laimėjusiu tiekėjo pasiūlymo, jeigu šis neatitinka nors vieno nustatyto reikalavimo argumentuojant tuo, kad, vis dėlto, šis reikalavimas „nėra svarbus“ ar „neturi įtakos prekės naudojimui“.

Pirkimų valdyme dalyvaujančios institucijos

Viešųjų pirkimų specialistas turi būti susipažinęs su VPĮ 92 ir 95 straipsnio nuostatomis, jų komentarais. Šiuose straipsniuose aptariamos pirkimų valdyme dalyvaujančios institucijos (tai ne tik VPT), bei VPT kompetencija, teisės ir pareigos.

Atkreiptinas dėmesys, kad VPT įgyvendina viešųjų pirkimų politiką, tačiau jos neformuoja. Viešųjų pirkimų politiką formuoja Ekonomikos ir inovacijų ministerija, o viešųjų pirkimų įstatymą (kaip ir visus kitus įstatymus Lietuvos Respublikoje) priima bei keičia ne tarnybos ar ministerijos, o Lietuvos Respublikos Seimas.

Pažymėtina ir tai, kad pirkimų priežiūrą atlieka ne vien VPT, bet ir Europos Sąjungos, atskirų valstybių ar finansinių institucijų finansinę paramą administruojantys ir (ar) audituojantys viešieji juridiniai asmenys, kuriems

³ ESTT 2016 m. birželio 2 d. sprendimas byloje *Pizzo*, [C-27/15](#); LAT 2017 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-7-23-248/2017](#).

Šie įgaliojimai suteikti Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka, taip pat Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme nustatytą kompetenciją. Pavyzdžiui CPVA pagal savo kompetenciją, taip pat gali priimti sprendimus, kuriais konstatuojami VPĮ ar PĮ nuostatų pažeidimai, o tokie sprendimai gali būti skundžiami teismui arba administracinių ginčų komisijai, bet ne VPT, kitaip sakant, VPT nėra tokiose situacijose ginčus tarp kitų pirkimų priežiūrą atliekančių institucijų ir pirkimo vykdytojų nagrinėjanti institucija.

VPT taip pat nenagrinėja ir tiekėjų skundų ar pretenzijų, nesprendžia ginčų tarp tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų. Šioje vietoje pabrėžtinas didelis teismų vaidmuo formuojant viešųjų pirkimų praktiką, o su šių teismų (LAT, ESTT) nutartimis visuomet turi susipažinti⁴ bet kuris viešųjų pirkimų specialistas.

Sąvokos

Svarbiausios viešųjų pirkimų sąvokos apibrėžtos VPĮ ir PĮ 2 straipsnyje. Kiekvienas viešųjų pirkimų specialistas turi būti susipažinęs su šiomis sąvokomis. Išsamiai jos aptariamoms [VPĮ 2 straipsnio komentare](#), ([PĮ 2 straipsnio komentare](#))

Neretai pradedama vykdyti pirkimus nesusipažinus su įstatyme pateiktomis sąvokomis ir tai neretai lemia nemažai klaidų vykdant pirkimus.

Pavyzdžiui, įstatyme apibrėžta tiek kas yra viešasis pirkimas, tiek kas yra viešojo pirkimo–pardavimo sutartis.

Viešasis pirkimas – vienos ar daugiau perkančiųjų organizacijų atliekamas prekių, paslaugų ar darbų įsigijimas su pasirinktu (pasirinktais) tiekėju (tiekėjais) sudarant viešojo pirkimo–pardavimo sutartį (sutartis), neatsižvelgiant į tai, ar prekės, paslaugos ar darbai yra skirti viešajam tikslui.

Viešojo pirkimo–pardavimo sutartis – įstatymo nustatyta tvarka dėl ekonominės naudos vieno ar daugiau ūkio subjektų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus, kai pirkimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu, sudaroma sutartis, kurios dalykas yra prekės, paslaugos ar darbai. Ekonominė nauda laikomas piniginis atlygis arba kitoks atlygis tiekėjui, pavyzdžiui, teisė nemokėti

⁴ Skelbiama VPT tinklapyje: <https://vpt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teismu-praktika>

mokesčių, pasinaudoti pirkimo sutarties vykdymo rezultatu, galimybė gauti pajamas iš trečiųjų asmenų ir panašiai.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktų sąvokų, tam, kad pirkimas ir sutartis būtų laikomi viešuoju pirkimu, kuriam reikalinga atlikti viešojo pirkimo procedūrą pagal įstatymą, nėra svarbu ar už prekes, paslaugas ar darbus susimoka pati perkančioji organizacija, ar už tai susimoka kiti asmenys (piliečiai, gyventojai ir pan.), taip pat nesvarbu, ar įsigyjamas objektas yra skirtas pačiai įstaigai, ar vėl gi – tretiesiems asmenims.

Dėl to, pavyzdžiui, viešasis pirkimas turi būti vykdomas ir tokiu atveju, kai sudaroma sutartis dėl neleistinoje vietoje pastatytų automobilių nutempimo bei saugojimo aikštelėje, nepaisant to, kad atsiimant automobilį už jo nutempimo ir saugojimo paslaugas turės susimokėti pats pažeidėjas. Taip pat, mokyklai sudarant sutartį dėl mokinių maitinimo valgykloje, nėra svarbu, jog šie už maitinimą susimoka savo (tėvų) lėšomis, kadangi jiems tiekiantį maistą tiekėją parinko ir su juo sutartį sudarė būtent perkančioji organizacija (mokykla). Kitas pavyzdys – teatras, sudarantis sutartį su bilietų platinimo sistema valdančiu tiekėju, suteikiant galimybę jam prekiauti teatro bilietais ir už tai iš pirkėjų rinkti komisinį mokestį – vėl gi, nesvarbu, jog už šias paslaugas susimoka patys pirkėjai.

Vis dėlto, ne kiekviena sutartis yra laikoma viešojo pirkimo pardavimo sutartimi, ir ne kiekvienai tokiai sutarčiai būtina atlikti viešojo pirkimo procedūrą – yra išimčių numatytų VPĮ 6-10 straipsniuose, o šios išimtys aiškintinos siauriai.

Įstatymo netaikymo atvejai

Atvejai, kuriais netaikomi viešųjų pirkimų įstatymas, numatyti VPĮ 6-10 straipsniuose (PĮ 14-19 straipsniuose). Viešųjų pirkimų specialistas turi būti susipažinęs su šių VPĮ [straipsnių komentarais](#) ([PĮ straipsnių komentarais](#)), o šiame dokumente komentarų turinys iš esmės nekartojamas.

Tam tikrais atvejais viešųjų pirkimų įstatymas netaikomas dėl kitų priežasčių, nei numatyti VPĮ 6-10 straipsniuose:

1. Kaip numatyta VPĮ 25 straipsnio 5 dalyje *Perkančiosioms organizacijoms, kurių per einamuosius finansinius metus prekėms, paslaugoms ir darbams įsigyti sudaromų sutarčių bendra vertė neviršija 30 000 Eur (trisdešimt tūkstančių eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio), atliekant šiuos pirkimus, šio įstatymo [VPĮ] reikalavimai, išskyrus šio įstatymo 17 ir 96 straipsnius, netaikomi* (analogiška nuostata PĮ 37 straipsnio 4 dalyje)

2. Jeigu sudaroma sutartis neatitinka viešojo pirkimo-pardavimo sutarties apibrėžimo, pvz. sutarties objektas nėra prekės, paslaugos ar darbai, sutartis yra neatlygintinė (pvz. dovanojimo), atliekami mokėjimai ne pagal viešojo pirkimo pardavimo sutartį už prekes, paslaugas ar darbus (pvz. jei sumokama organizacijai paskirta bauda už įstatymo pažeidimus į VMI sąskaitą, tai VMI nesuteikė nei prekių, nei paslaugų, nei darbų), arba perkančioji organizacija ne perka prekes, o jas parduoda (pvz. viešame aukcione parduodamas nereikalingas perkančiosios organizacijos turtas).

Viešojo pirkimo-pardavimo sutartimi taip pat nėra laikoma sutartis, sudaryta pagal sutarčių sistemą, pagal kurią perkančioji organizacija siekia rinkoje įsigyti prekių, nevykdydama suinteresuotųjų ūkio subjektų atrankos, per visą šios sistemos galiojimo laikotarpį sudarydama sutartis su visais ūkio subjektais, kurie įsipareigoja tiekti atitinkamas prekes iš anksto nustatytais sąlygomis, ir leisdama jiems prisijungti prie šios sistemos jos galiojimo laikotarpiu. Kitaip tariant, tuo atveju, jei perkančioji organizacija paskelbia, jog sudarys sutartis su visais tiekėjais, kurie galės pasiūlyti atitinkamas prekes, paslaugas ar darbus, tokia su tiekėju sudaryta sutartis nebus laikoma viešojo pirkimo-pardavimo sutartimi. Tiesa, tai negali būti pritaikoma bet kokiam perkančiosios organizacijos pirkimui, o ši išimtis kyla iš teismų praktikoje nagrinėtų konkrečių situacijų: ESTT 2016 m. birželio 2 d. sprendimas byloje *Dr. Falk Pharma GmbH v. DAK-Gesundheit*, [C-410/14](#), ESTT 2018 m. kovo 1 d. sprendimas byloje *M. Tirkkonen v. Maaseutuvirasto*, [C-9/17](#), LAT 2017 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-300-469/2017](#).

Šiose bylose iš esmės bendra tai, kad jose nagrinėtose situacijose egzistavo ne perkančiosios organizacijos pasirinkimas su kuo sudaryti sutartį, o tam tikra prasme galutinio vartotojo pasirinkimas. Pavyzdžiai, kad būtų galima pritaikyti atitinkamą praktiką, galėtų būti:

Perkančioji organizacija – teatras, siekia sudaryti sutartis su kuo platesniu ratu tiekėjų, kurie savo internetinėse platformose platintų bilietus į spektaklius. Kurią platformą naudoti bilietams įsigyti, renkasi pats paslaugos gavėjas (bilieto pirkėjas), pats susimokėdamas ir komisinį paslaugos mokesį. Jeigu perkančiosios organizacijos būtų atrenkamas tik vienas ar keli tokios paslaugos teikėjai, tokioms paslaugoms įsigyti turėtų būti vykdomas pirkimas (kaip nurodyta ir šio dokumento pirmame skyriuje), tačiau jeigu perkančioji organizacija sudarys galimybę visiems rinkoje esantiems ir atitinkamą paslaugą norintiems teikti tiekėjams, platinti bilietus į spektaklius, nebūtų poreikio vykdyti viešojo pirkimo. Sprendimą iš kur įsigyti bilietą priimtų pats pirkėjas, jeigu jo netenkintų kurio nors paslaugos teikėjo teikiamos paslaugos (užsakymo patogumas, mokėjimo tvarka, komisinio mokesčio dydis), jis galėtų rinktis kitą

paslaugos teikėją savarankiškai – kitaip tariant, perkančioji organizacija neparinko jokio tiekėjo, kurio paslaugomis kam nors būtinai tektų naudotis.

Pirkimo vykdytojas siekia sudaryti sutartis su kaip įmanoma daugiau įmonių, per kurias galėtų surinkti įmokas už savo teikiamas paslaugas (bankai, įvairios prekybos vietos, terminalai), o atitinkamas paslaugas suteikusi įmonė gautų komisinį mokestį (arba iš mokėtojo, arba iš pirkimo vykdytojo). Jeigu pirkimo vykdytojas parinktų tik vieną ar kelis tokios paslaugos teikėjus, šiai procedūrai turėtų būti taikomi VPĮ/PĮ reikalavimai. Kita vertus, jeigu pirkimo vykdytojui reikalingas kaip įmanoma platesnis įmokų surinkimo paslaugas teikiančių tiekėjų ratas, jis galėtų visiems suinteresuotiems rinkos dalyviams sudaryti galimybę be konkurso, vienodomis sąlygomis ir jų nediskriminuojant šias paslaugas teikti. Galutinis vartotojas (pvz. gyventojas) pats pasirinktų per kokį paslaugos teikėją sumokėti įmoką (atsižvelgdamas į įmokos surinkimo kainą, patogią paslaugos teikimo ar vietą ar bet kokias kitas jam svarbias aplinkybes), taigi pirkimo vykdytojas nebūtų atrinkęs konkretaus tiekėjo, su kuriuo sudaroma sutartis ir viešojo pirkimo taip pat vykdyti nereikėtų.

Tuo tarpu tai, kad rinkoje egzistuoja tik vienas reikiamas prekes, paslaugas ar darbus galintis pasiūlyti tiekėjas, nereiškia, kad netaikomas viešųjų pirkimų įstatymas ar kad „nereikia vykdyti pirkimo“. Tas pats pasakytina ir apie atvejus, kai būtina nedelsiant ką nors įsigyti dėl susidariusių nenumatytų aplinkybių, arba jei reikalinga įsigyti konkretaus dainininko paslaugas.

Vis dėlto reikia atsiminti, kad ne kiekvieno pirkimo procedūros yra vienodos. Pavyzdžiui, jeigu rinkoje egzistuoja tik vienas tiekėjas galintis pasiūlyti reikalingą pirkimo objektą, su juo sutartis gali būti sudaryta po neskelbiamų derybų procedūros, kuri yra paprastesnė, įvykdoma greičiau nei kitais, pagrindiniais pirkimo vykdymo būdais (pvz. atviro konkurso), keliami mažiau reikalavimų pirkimų dokumentacijai ir procedūroms. Todėl nors tokiais atvejais „pirkimas turi būti vykdomas“, to nereikėtų sutapatinti su įprasta pirkimo procedūra, kuomet paskelbiamas pirkimo skelbimas, bent įstatymo nustatytą minimalų laiką laukiama pasiūlymų ir t.t.

Pirkimo būdai

VPĮ 59-75 straipsniuose (PĮ 69-83 straipsniuose) aprašomi 6 pirkimo būdai. Atviras bei ribotas konkursai, skelbiamos ir neskelbiamos derybos, konkurencinis dialogas ir inovacijų partnerystė. Viešųjų pirkimų specialistas

turi būti susipažinęs su minėtų straipsnių turiniu, žinoti pirkimo būdų skirtumus ir ypatumus. Trumpai jie aptariami žemiau. Išsamesnę informaciją galima rasti VPĮ 59-75 straipsnių (PĮ 69-83 straipsnių) komentaruose. Dar du pirkimo būdai (skelbiama apklausa ir neskelbiama apklausa) numatyti Mažos vertės pirkimų tvarkos apraše, patvirtiname Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97. Viešųjų pirkimų specialistas turi būti susipažinęs su šiuo aprašu bei gebėti jį taikyti.

Toliau trumpai aptariami pirkimo būdai ir pirkimo priemonės.

Atviras konkursas

Atviras konkursas yra pagrindinis ir dažniausiai naudojamas viešojo pirkimo būdas, kuris pirkimą vykdant pagal VPĮ arba PĮ gali būti taikomas visais atvejais. Įstatymų leidėjas tai įtvirtino būtent dėl to, jog atviro konkurso būdu vykdant viešąjį pirkimą yra geriausiai užtikrinami viešųjų pirkimų principai.

Tai vieno etapo pirkimo procedūra, t. y. tiekėjai, susidomėję pirkimu iš karto teikia pasiūlymą be išankstinės tiekėjų patikros ir atrankos procedūros. Pasiūlymą atviraime pirkime pateikę tiekėjai vadinami dalyviais, o jų skaičius neribojamas. Atliekant pirkimą atviro konkurso būdu, pasiūlymą gali pateikti kiekvienas suinteresuotas tiekėjas, atitinkantis pirkimo dokumentuose nustatytus tiekėjo kvalifikacijos reikalavimus, neturintis pašalinimo pagrindų bei galintis pasiūlyti reikalingą pirkimo objektą.

Atviraime konkurse derybos tarp pirkimo vykdytojo ir tiekėjų yra draudžiamos.

Ribotas konkursas

Ribotas konkursas yra rečiau taikomas pirkimo būdas. Tai kelių (dviejų) etapų pirkimo procedūra, t. y. ribotas konkursas yra vykdomas dviem etapais – pirmajame etape perkančiosios organizacijos skelbia apie pirkimą ir kviečia tiekėjus pateikti paraiškas, o antrajame – atrinktus tiekėjus kviečia pateikti pasiūlymus. Pirmame etape tiekėjai nerengia pasiūlymo bei jo neteikia.

Iš pradžių tiekėjai, norintys dalyvauti ribotame konkurse teikia paraiškas. Šiame etape gali dalyvauti visi suinteresuoti tiekėjai, t. y. visi tiekėjai, norintys dalyvauti pirkime, gali pateikti paraiškas. Paraiška, tai tiekėjo raštu

pateikiamų dokumentų ir duomenų visuma, kuria reiškiamas pageidavimas dalyvauti pirkime. Paraišką pateikęs tiekėjas tampa kandidatu.

Paraiškos vertinimo metu perkančioji organizacija patikrina, ar nėra pirkimo dokumentuose nustatytų pašalinimo pagrindų, ar tiekėjai atitinka keliamus kvalifikacijos reikalavimus ir, jeigu taikytina, reikalaujamus kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus bei atlieka kandidatų kvalifikacinę atranką, jeigu tokia taikoma.

Tuo atveju, jei perkančioji organizacija nusprendžia nevykdyti kvalifikacinės atrankos ir neapriboja kandidatų, kuriuos kvies pateikti pasiūlymus, skaičiaus (t. y. nenustato tokių sąlygų pirkimo dokumentuose), tai ribotas konkursas tampa panašus į atvirą konkursą, ir skirtumas nuo atviro konkurso tik toks, kad perkančioji organizacija, nustačiusi tiekėjo paraiškos neatitiktį išskeltiems reikalavimams, ją atmeta ir ją pateikusių tiekėjų nebekviečia pateikti pasiūlymo. Taigi pasikeičia procedūros eiliškumas, o pati procedūra pailgėja.

Jeigu perkančioji organizacija nusprendžia vykdyti kvalifikacinę atranką ir apriboti kandidatų, kuriuos ji kvies pateikti pasiūlymus, skaičių, pirmame etape vykdoma šių tiekėjų atranka pagal pirkimo dokumentuose nustatytas skaidrias ir nediskriminuojančias taisykles. Tai iš esmės reiškia, kad iš tų tiekėjų, kurie visais kitais atžvilgiais atitinka keliamus būtinus kvalifikacijos reikalavimus, neatitinka pašalinimo pagrindų ir atitinka reikalaujamus kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus, pirkimo vykdytojas atranka pirkimo dokumentuose nustatytą kiekį tiekėjų, kurių kvalifikacija yra aukštesnė už kitų paraiškas pateikusių tiekėjų kvalifikaciją.

Antrame etape pasiūlymus gali pateikti tik perkančiosios organizacijos atrinkti kandidatai, t. y. atrinkti tiekėjai kviečiami pateikti pasiūlymus. Perkančioji organizacija negali pakviesti pateikti pasiūlymą tiekėjo, nedalyvavusio pirmajame etape – neteikusių paraiškos. Kandidatai, pateikę paraiškas tampa dalyviais – taigi kandidatas bei dalyvis tai yra tas pats tiekėjas, tačiau skirtinguose pirkimo procedūros etapuose. Jeigu kandidatas nebuvo pakviestas pateikti pasiūlymo arba jo nepateikia, jis ir lieka kandidatu.

Pažymėtina, kad ribotas konkursas su kvalifikacine atranka tikslingas tik tada, jeigu yra didelė tikimybė, kad pirkime dalyvaus itin didelis tiekėjų skaičius. Praktikoje, Lietuvoje susiduriama su priešingu reiškiniu – „vieno tiekėjo“ problema, taigi turint omenyje, kad ribotame konkurse mažiausias kviečiamų kandidatų skaičius yra 5 (o jeigu jų yra mažiau – kviečiami visi ir kvalifikacinė atranka net nėra vykdoma), ribotas konkursas dažniausiai yra perteklinė procedūra, apsunkinanti pirkimo dokumentų rengimą ir

pirkimo vykdymą, didinanti klaidų pirkimo dokumentuose tikimybę ir neduodanti papildomos naudos. Taip pat pastebima, kad riboto konkurso vykdymas net ir be kvalifikacinės atrankos, ir taip sumažina pirkimu suinteresuotų tiekėjų skaičių, tikėtina, dėl dalyvavimo pačioje procedūroje sudėtingumo ir ilgos procedūros trukmės.

Gavus tiekėjų pasiūlymus atliekamas pasiūlymų vertinimas pagal pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, taip, kaip pasiūlymai būtų vertinami atviro konkurso metu. Derybos ribotame konkurse yra draudžiamos.

Skelbiamos derybos

Skelbiamos derybos, panašiai kaip ir ribotas konkursas, yra kelių etapų procedūra (*išskyrus supaprastintus pirkimus, kuriuose nuo 2023-01-01 paraiškų teikimo etapas neprivalomas*), t. y. pirmame etape tiekėjai teikia paraiškas, o pirminius pasiūlymus pateikti kviečiami tik atrinkti kandidatai (paraiškas pateikę tiekėjai). Kandidatams pateikus pirminius pasiūlymus, jie tampa dalyviais. Dalyvių pateiktų pirminių pasiūlymų pagrindu su jais deramasi pirkimo dokumentuose nustatyta tvarka. Baigus derybas dalyviai teikia galutinius pasiūlymus, kuriuos įvertinus išrenkamas laimėtojas. Detaliau su procedūrų eiliškumu galima susipažinti VPT parengtose [tipinėse skelbiamų derybų sąlygose](#), VPĮ 63, 64, 65 straipsnių komentaruose (PĮ 73, 74, 75 komentaruose). Papildomai reikėtų atkreipti dėmesį, kad pirkimo vykdytojams, perkantiems pagal VPĮ yra nustatytos sąlygos ir atvejai, kuomet derybos leidžiamos, t. y. jos leidžiamos ne visada. Atsižvelgiant į VPĮ nustatytus derybų vykdymo atvejus, jeigu derybos pagal VPĮ vykdomos vien tik dėl kainos, tai gali reikšti, kad šis pirkimo būdas pasirinktas nepagrįstai. Tuo tarpu pirkimo vykdytojai, pirkdami pagal PĮ, šį pirkimo būdą gali taikyti visais atvejais. Skelbiamos derybos taip pat visuomet galimos ir vykdant pirkimus pagal VPAGSSĮ.

Neskelbiamos derybos

Neskelbiamos derybos yra viešojo pirkimo būdas, kai perkančioji organizacija neprivalo skelbti apie pirkimo vykdymą, viešinti pirkimo dokumentų, o gali pasirinkti konkrečius tiekėjus, kurie kviečiami pateikti pasiūlymus ir su kuriais yra deramasi. Kadangi toks pirkimo būdas riboja tiekėjų konkurenciją ir yra mažiausiai skaidrus, neskelbiamos derybos gali būti taikomos tik išimtiniais atvejais, o VPĮ 71 (PĮ 79) straipsnio sąlygos aiškinamos ir taikomos siaurai¹. Be to, taikant neskelbiamų derybų būdą, perkančioji organizacija privalo pagrįsti tokio pirkimo būdo taikymą.

Beje, neskelbiamų derybų nereikėtų suvokti kaip įprastos pirkimo procedūros, kuomet parengiami itin išsamūs dokumentai (pvz. kaip atviro konkurso atveju) su vieninteliu skirtumu jog jie nepaskelbiami. Pavyzdžiui, *supaprastinto pirkimo ir VPĮ 2 priede nurodytų socialinių ir kitų specialiųjų paslaugų tarptautinio pirkimo atvejais perkančioji organizacija, vykdydama neskelbiamas derybas šio įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose, 3 dalies 2, 3 ir 4 punktuose, 5 ir 6 dalyse nustatytomis sąlygomis, gali pirkimo sutartį sudaryti nesilaikydama šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems etapams taikomų ir kitų šio įstatymo pirkimo procedūroms bei pirkimo sutarties turiniui ir formai nustatytų reikalavimų. Šių reikalavimų perkančioji organizacija taip pat gali nesilaikyti tarptautinio pirkimo atveju, vykdydama neskelbiamas derybas šio įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytomis sąlygomis, išskyrus reikalavimą sutartį pasirašyti raštu.* Tai iš esmės reiškia, kad nurodytais atvejais neskelbiamos derybos gali būti rengiamos nekviečiant tiekėjų pateikti pasiūlymų CVP IS, o tiesiogiai derantis su jais, pavyzdžiui susitikimo metu arba net ir nuotolinio ryšio priemonėmis. Derybos taip pat nereiškia, jog derėtis galima tik dėl kainos. Pavyzdžiui, skubos atveju siekiant įsigyti prekių, deramasi gali būti ne tik dėl kainos, bet ir dėl prekių, kurias iki nustatyto termino tiekėjas gali pristatyti kiekių, pristatymo sąlygų, kokybės parametrų (jeigu tai leidžia parengto pirkimo sąlygos, kai jos rengiamos) ir panašiai.

Atvejai, kuriais leidžiamos neskelbiamos derybos tarptautinės vertės bei supaprastintiems pirkimams skiriasi. Supaprastintiems pirkimams įstatymas numato daugiau atvejų, kuomet ši procedūra leidžiama. Taip yra todėl, kad tarptautinės vertės pirkimams neskelbiamų derybų sąlygos atkartoja viešųjų pirkimų direktyvų nuostatas ir ES šalis narė negali išplėsti šių atvejų savo įstatymuose, tuo tarpu supaprastintus pirkimus šalys gali reglamentuoti pagal savo poreikius, taigi ir numatyti daugiau atvejų, kuomet gali būti vykdomos neskelbiamos derybos.

Visi įstatyme numatyti neskelbiamų derybų pagrindai aiškinami siaurai, nes pats neskelbiamų derybų būdas yra procedūra, taikoma išimtiniais atvejais, nukrypstant nuo įprastinių, didesnę skaidrumą užtikrinančių procedūrų.

Praktikoje dažnai pasitaiko klaida pasirenkant neskelbiamų derybų būdą, „dėl aplinkybių kurių nebuvo galima numatyti“. Pažymėtina, kad „aplinkybėms kurių nebuvo galima numatyti“ nėra priskiriamos tokios aplinkybės kaip metų pabaigoje likusios ar gautos papildomos lėšos, kurias reikia spėti iki tam tikro laiko (pvz. gruodžio 20 d.) „įsisavinti“, taip pat įvairūs vyriausybės nutarimai, ministrų ar įstaigos vadovo nurodymai ar įsakymai taip pat nesukuria „aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti“.

Šios aplinkybės taip pat negali priklausyti ir nuo pirkimo vykdytojo veikimo ar neveikimo, todėl, pavyzdžiui, laiku nesuplanavus pirkimo procedūros ir nepasirengus jam, pamiršus ką nors laiku įsigyti, taip pat nėra laikomos aplinkybėmis, kurios pateisintų neskelbiamų derybų vykdymą.

Teismų praktikoje net ir tokie įvykiai kaip gaisrai nebuvo pripažįstami kaip aplinkybės, kurių nebuvo galima numatyti. Pavyzdžiui ESTT byloje *Komisija prieš Italiją* buvo vertinamas sraigtasparnių, skirtų miškams gesinti, pirkimas iš vieno tiekėjo. ESTT pažymėjo, kad **gaisrai vasarą pietų Europoje negali būti laikomi nenumatytomis aplinkybėmis**, t. y. įprastiniai sezoniniai įvykiai nepripažįstami nenumatytomis aplinkybėmis.

Kitoje ESTT byloje, kurioje perkančioji organizacija pirko upės priežiūros vienoje dalyje darbus iš tiekėjo, kuris prižiūri kitą tos pačios upės dalį, buvo nurodyta, kad nebuvo jokios skubos užtikrinti potvynių prevenciją, kadangi pirmoji sutartis buvo sudaryta žymiai anksčiau ir pati perkančioji organizacija planavo sutartis sudaryti etapais.

ESTT byloje Komisija prieš Vokietiją, buvo pažymėta, kad itin didelė skuba neegzistavo, kadangi praėjo ilgas laiko tarpas tarp procedūros ir sutarties sudarymo.

LAT vienoje byloje taip pat pažymėjo, kad valstybės (ir ES) finansavimo gavimas ir nustatyti terminai dėl projekto veiklų įvykdymo negali būti laikomi skubos aplinkybėmis. Taip pat skuba negali priklausyti nuo pačios perkančiosios organizacijos veiksmų ar neveikimo, t. y. nuo jos valios, neapdairumo ir pan.

Išsamiau neskelbiamų derybų sąlygos aptariamose [VPĮ 71 straipsnio komentare](#) ([PI 79 straipsnio komentare](#)).

Konkurencinis dialogas

Konkurencinis dialogas taip pat kaip ir skelbiamos derybos arba ribotas konkursas yra kelių etapų procedūra. Konkurencinio dialogo pasirinkimo tikslas – perkančiosios organizacijos siekis išsirinkti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, apsvarstant visas viešojo pirkimo objekto, taip pat viešojo pirkimo-pardavimo sutarties sąlygas su kiekvienu kandidatu. Šis pirkimo būdas panašus į skelbiamų derybų būdą, tačiau skiriasi tuo, jog skelbiamose derybose derybos vyksta kandidatų pateiktų pirminių pasiūlymų pagrindu, o konkurenciniame dialoge su į dialogą pakviestais atrinktais kandidatais (paraišką pateikusiais tiekėjais) dialogas vedamas dar iki pasiūlymų pateikimo. Papildomai reikėtų atkreipti dėmesį, kad pirkimo vykdytojams, perkantiems pagal VPĮ yra nustatytos sąlygos ir atvejai, kuomet leidžiamas konkurencinis dialogas, t. y. jis leidžiamas ne

visada. Tuo tarpu pirkimo vykdytojai, pirkdami pagal PĮ, šį pirkimo būdą gali taikyti visais atvejais. Konkurencinio dialogo procedūra turi panašumų į skelbiamų derybų procedūrą. Abi procedūros yra susijusios su derybomis (dialogu) dėl siūlomo pirkimo objekto, jo kainos ir kt. Abi procedūros vyksta atskirais etapais. Vis dėlto perkančiajai organizacijai pasirenkant, koku būdu vykdyti pirkimą – konkurencinio dialogo ar skelbiamų derybų būdu, svarbu atsižvelgti į šių pirkimo būdų skirtumus. Skelbiamų derybų pirkimo būdas gali būti palankesnis tuo atveju, jei perkančioji organizacija nebūtinai ketina vykdyti derybas, pasilikdama teisę pirkimo laimėtoją atrinkti vieno etapo procedūros pagalba. Konkurencinio dialogo esmė yra perkančiajai organizacijai įvertinti ir identifikuoti jos poreikius atitinkantį pirkimo objektą, tuo tarpu pirkimą atliekant skelbiamų derybų būdu, perkančioji organizacija jau skelbdama pirkimą turi tiksliai žinoti perkančiosios organizacijos poreikius ir reikiamo pirkimo objekto techninę specifikaciją. Skelbiamų derybų pirkimo būdas nėra toks lankstus, kaip konkurencinio dialogo būdas, kurio metu perkančioji organizacija turi platesnes galimybes koreguoti reikalavimus tiekėjų kvalifikacijai ir pirkimo objektui. Priešingai nei konkurencinio dialogo atveju, skelbiamų derybų atveju perkančioji organizacija negali leisti tiekėjams keisti savo galutinių pasiūlymų, išskyrus VPĮ 45 ir 55 straipsniuose nustatytus atvejus. Perkančiosios organizacijos įprastai pasirenka pirkimą vykdyti konkurencinio dialogo būdu tais atvejais, kai negalima objektyviai nustatyti pirkimo objekto techninių reikalavimų, kurie tenkintų perkančiosios organizacijos poreikius arba tikslus. Perkančiosios organizacijos susiduria su situacijomis, kai arba jos apskritai negali apibrėžti techninių, teisinių, finansinių ar kitų priemonių, kurios taikomos jų norimam tikslui pasiekti, arba, kai jos negali nustatyti, kuris iš galimų sprendinių geriausiai patenkins jos poreikius, arba kai nėra aiškios finansavimo sąlygos, įskaitant perkančiosios organizacijos galimi finansiniai įsipareigojimai, ar kai reikia daugiau lankstumo derantis su tiekėjais dėl pirkimo sutarties sąlygų, įskaitant dėl rizikų įgyvendinant sutartį perdavimo tiekėjui. Dialogo tikslas yra identifikuoti ir nustatyti labiausiai perkančiosios organizacijos poreikius atitinkantį sprendinį. Dialogas yra vienas lanksčiausių pirkimo būdų, kuriame, siekiant bendradarbiauti su kandidatais, diskutuojama (deramasi) apie galimus sprendinius, išgryninamos idėjos ir perkančiosios organizacijos galimybės. Dialogo metu kandidatas ir perkančioji organizacija gali derėtis dėl konkretaus sprendinio ir viešojo pirkimo sutarties sąlygų, kandidatas gali prezentacija ar bet koku kitu būdu pristatyti siūlomą sprendinį, prašyti paaiškinti perkančiosios organizacijos poreikius. Dialogo procedūra vykdoma tol, kol perkančioji organizacija supras ir išsiaiškina jos poreikius ir reikalavimus atitinkantį sprendinį ar kelis sprendinius. Tuo atveju, jei

perkančioji organizacija tiksliai žino (turi žinoti) pirkimo objekto techninius reikalavimus, kurie patenkintų jos poreikius, konkurencinio dialogo vykdymas yra negalimas, kadangi jo tikslas iš esmės yra išsiaiškinti, kokie rinkoje tiekėjų siūlomi sprendiniai ar prekės geriausiai atitiktų perkančiosios organizacijos poreikius. Kitaip tariant, konkurencinio dialogo esmė yra perkančiajai organizacijai suprasti savo poreikius ir rasti įsigyti tiekėjų siūlomus sprendinius, patenkinančius šiuos poreikius⁵.

Išsamiau šis pirkimo būdas aptariamas [VPĮ 68 straipsnio komentare](#).

Inovacijų partnerystė

Inovatyvios partnerystės pirkimo būdas yra instrumentas, įgalinantis perkančiąsias organizacijas įsigyti rinkoje dar neegzistuojantį produktą. Pažymėtina, kad teismų praktikoje pripažįstama, kad tiekėjai gali siūlyti, o perkančiosios organizacijos įsigyti dar nepagamintas (nesukomplektuotas) prekes. Vis dėlto tam tikrais atvejais perkančiosioms organizacijoms gali kilti poreikis įsigyti apskritai rinkoje dar neegzistuojančių prekių, kurių negamina ne tik pavieniai gamintojai, bet jų rinkoje nėra apskritai. Inovacijų partnerystės būdas taip pat kaip ir riboto konkurso, skelbiamų derybų ar konkurencinis dialogas yra kelių etapų procedūra, t. y. joje taip pat pirmiausiai taikomas paraiškų teikimo etapas. Inovacijų partnerystės pirkimo būdo esmė ir taikoma procedūra yra sąlygota jos išskirtinio objekto. Vykdydama pirkimą inovacijų partnerystės pirkimo būdu, perkančioji organizacija pirmiausiai paskelbia pirkimą, kuriame nurodo reikalavimus perkamam inovatyviam produktui. Pirkime gali dalyvauti tik tokie tiekėjai, kurie turi patirties atliekant mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, kuriant ir įgyvendinant inovacijų sprendimus. Pirkimo vykdymo metu jie varžosi teikdami paraiškas ir pasiūlymus, kuriuos pagal nustatytas sąlygas įvertinusi, perkančioji organizacija gali sudaryti inovacijų partnerystės sutartį su keliais partneriais. Inovacijų partnerystės sutartis yra vykdoma ir inovatyvusis produktas yra kuriamas pagal komentuojamame straipsnyje įtvirtintus inovacijų sutarties vykdymo etapus, kiekviename jų perkančiajai organizacijai tikrinant atitinkamo etapo rezultatų pasiekimą. Jei partnerių, vykdančių sutartį, yra keli – prasčiausiai sutartį vykdančys partneriai ar nustatytų etapo rezultatyvumo tikslų nepasiekiantys tiekėjai turi būti eliminuojami iš tolesnio inovacijų partnerystės sutarties vykdymo. Kai inovacinis produktas yra sukuriamas, vykdančią paskutinį inovatyviosios sutarties etapą, inovacinis produktas yra įsigijamas. Pirmoji pirkimui

⁵ <https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016427179>

inovacijų partnerystės būdu atlikti būtina sąlyga – pirkimo objektas privalo būti inovacinis produktas, paslauga ar darbai. Antroji pirkimui inovacijų partnerystės būdu atlikti būtina sąlyga – pirkimu turi būti siekiama vėliau atlikti sukurto inovacinio produkto pirkimą (tuo atveju, jeigu jis atitinka įvykdymo (rezultatyvumo) lygį ir maksimalias sąnaudas, dėl kurių susitarė perkančioji organizacija ir dalyviai). Taigi, perkančioji organizacija, siekdama atlikti pirkimą inovacijų partnerystės būdu, privalo siekti ne tik sukurti inovatyvią prekę, paslaugas ar inovatyviai atlikti darbus, tačiau vėliau tokį pirkimo objektą ir įsigyti⁶.

Detaliau šis pirkimo būdas aptariamas [VPĮ 73 straipsnio komentare](#).

Mažos vertės pirkimų būdas – Skelbiama apklausa

Skelbiama apklausa tai mažos vertės pirkimų būdas, savo esme panašiausias į atviro konkurso procedūrą. Tai vieno etapo pirkimo procedūra. Pirkimo vykdytojas paskelbia skelbimą apie pirkimą, o pirkime gali dalyvauti visi suinteresuoti tiekėjai, atitinkantys pirkimo dokumentuose nustatytas sąlygas ir galintys pasiūlyti organizacijai reikalingą pirkimo objektą. Dalyvių skaičius nėra ribojamas. Derybos skelbiamos apklausos būdu vykdomame pirkime yra draudžiamos, jeigu jos nėra aiškiai numatytos pirkimo dokumentuose, kaip tai nustatyta Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtinto Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo 24.3.3.16 punkte (aprašas taikomas pirkimo vykdytojams, pirkimus vykdančioms pagal VPĮ).

Mažos vertės pirkimų būdas – Neskelbiama apklausa

Neskelbiama apklausa tai mažos vertės pirkimų būdas, savo esme panašiausias į neskelbiamų derybų procedūrą, tačiau neskelbiamos apklausos būdas apskritai nėra susijęs su derėjimusi. Pavyzdžiui, įsigijus prekę parduotuvėje (fizinėje ar elektroninėje) taip pat laikoma, kad įvykdyta neskelbiama apklausa. Kaip sako pats pirkimo pavadinimas, tai pirkimas, kuris vykdomas apie jį nepaskelbus, t. y. pati perkančioji organizacija renkasi kuriuos tiekėjus ji kvies dalyvauti apklausoje, o tam tikrais atvejais gali apklausti ir vieną tiekėją. Sąvoka apklausti tiekėją suprantama plačiai – tiek atlikus užsakymą telefonu, elektroniniu paštu, nusipirkus prekę fizinėje arba internetinėje parduotuvėje, laikoma, kad buvo atlikta tiekėjo apklausa. Atvejai, kada galima taikyti neskelbiamą apklausą iš esmės atitinka atvejus, kuomet ne mažos vertės pirkimus leidžiama atlikti neskelbiamų derybų būdu. Perkančiosios organizacijos, vykdančios pirkimą pagal VPĮ taip pat gali atlikti neskelbiamą apklausą ir

⁶ <https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016427139>

dar vienu atveju – jeigu sudaromos sutarties vertė neviršija 15 000 eurų be PVM. Pirkimo vykdytojai, atliekantys pirkimą pagal PĮ, neskelbiamą apklausą gali atlikti atvejais, kurie numatyti perkančiojo subjekto pasitvirtintose mažos vertės pirkimų taisyklėse.

Pirkimo priemonės, bendrai atliekami pirkimai

Projekto konkursas

Projekto konkursas, tai procedūra, kai perkančiajai organizacijai suteikiama galimybė įsigyti pateiktą ir vertinimo komisijos išrinktą planą ar projektą (paprastai teritorijų planavimo, architektūros, inžinerijos, duomenų apdorojimo, finansų inžinerijos). Projekto konkurso dalyviams gali būti skiriami prizai ar piniginės išmokos.

Projekto konkursas nėra pirkimo būdas. Procedūra laikoma projekto konkursu dviem atvejais:

kai vykdomas projekto konkursas yra atskira procedūra, nėra sudaroma paslaugų pirkimo sutartis, o tik skiriami prizai. Pasibaigus projekto konkurso procedūrai yra organizuojamas atskiras viešasis pirkimas dėl paslaugų pirkimo sutarties sudarymo, t. y. visiškai nauja pirkimo procedūra, pavyzdžiui, atviras konkursas, ribotas konkursas ar skelbiamos derybos.

Detaliau žiūrėti [VPI 76 straipsnio komentarą](#).

Preliminarioji sutartis

Preliminarioji sutartis yra pirkimo vykdymo priemonė, tačiau ne atskiras pirkimo būdas. Pabaigus įprasto pirkimo procedūras, pavyzdžiui atviro konkurso, po jo gali būti sudaroma ne įprasta pirkimo sutartis, o preliminarioji sutartis. Iš preliminariosios sutarties sąvokos matyti, kad preliminarioji sutartis iš esmės atitinka visus pagrindinės viešojo pirkimo-pardavimo sutarties požymius, išskyrus tai, jog šia sutartimi tiekėjas ir perkančioji organizacija sutaria dėl konkrečių viešojo pirkimo-pardavimo sutarties, kuri bus sudaryta vėliau, sąlygų, tačiau perkančioji organizacija dar neužsako atitinkamų prekių, paslaugų ar darbų. Kitaip tariant, preliminarioji viešojo pirkimo-pardavimo sutartis yra tiekėjo (ar kelių tiekėjų) ir perkančiosios organizacijos (ar kelių perkančiųjų organizacijų) susitarimas dėl viešojo pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo ateityje, konkrečiomis, iš anksto sutartomis sąlygomis. Tai yra organizacinė sutartis.

Nors preliminarioji sutartis gali būti sudaryta iš esmės po bet kokios pirkimo procedūros, pavyzdžiui po skelbiamų derybų arba konkurencinio dialogo ar neskelbiamų derybų, tačiau dėl šių pirkimo būdų ypatybės preliminariosios

sutarties sudarymas ne visada yra logiškas veiksmas, o kartais gali reikšti ir netinkamai pasirinktą pirkimo būdą. Pavyzdžiui, jeigu preliminarioji sutartis būtų sudaroma po neskelbiamų derybų, kurios vykdytos dėl ypatingos skubos dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, preliminariosios sutarties sudarymas siekiant ateityje sudaryti pagrindinę pirkimo–pardavimo sutartį, būtų galima kelti klausimą ar tikrai egzistavo ypatinga skuba, kadangi preliminariosios sutarties sudarymas iš esmės nukelia tikrosios sutarties sudarymą į dar tolimesnę ateitį, taigi neva neatidėliotinai reikalingos prekės iš tiesų nėra įsigyjamos skubiai.

Iš kitos pusės, preliminarios sutartys gali būti vienas iš tų instrumentų, kuriais galima užtikrinti greitesnę sutarties sudarymą ir taip užtikrinti skubiai galinčio prireikti pirkimo objekto įsigijimą, tačiau tam turėtų būti pasiruošta iš anksto ir preliminarioji sutartis turėtų būti sudaryta po įprastos pirkimo procedūros, pavyzdžiui, atviro konkurso.

Išsamiau apie preliminarias sutartis galima susipažinti [VPĮ 78 straipsnio komentare](#).

Dinaminė pirkimo sistema

Perkančioji organizacija įprastiems pirkimams, kurių charakteristikos yra rinkoje visuotinai žinomos ir atitinka perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus, gali taikyti dinaminę pirkimo sistemą. Tai reiškia, kad dinaminę pirkimo sistemą galima taikyti ne visiems pirkimo objektams, o standartizuotiems pirkimo objektams. Pavyzdžiui, prekių pirkimo atveju tai gali būti maisto produktai, įvairi standartinė biuro ir ryšio įranga, standartiniai programinės įrangos paketai, darbų pirkimo atveju tai galėtų būti standartinių plastikinių langų montavimo darbai, paslaugų – biurų valymo paslaugos ir panašiai. Tuo tarpu dinaminė pirkimo sistema gali netikti pirkti naujų pastatų statybos darbus, pagal užsakymą gaminamus baldus, informacinių sistemų kūrimo paslaugas, ir pan. Kitaip sakant, dinaminėje pirkimo sistemoje vykdomiems pirkimams tiekėjai paprastai gali greitai parengti pasiūlymus, kadangi pirkimo objektas nereikalauja specialaus pritaikymo pagal pirkimo vykdytojo poreikius, reikalavimus atitinka rinkoje iš esmės jau egzistuojantys standartiniai pirkimo objektai. Dėl šios priežasties dinaminėje pirkimų sistemoje vykdomų konkrečių pirkimų atveju yra nustatyti trumpesni minimalūs pasiūlymų pateikimo terminai.

Dinaminė pirkimo sistema nėra pirkimo būdas, tačiau ją sudarant laikomasi riboto konkurso taisyklių. Detaliau dinaminės pirkimų sistemos vykdymas aptariamas [Europos Komisijos parengtose gairėse](#), VPT [parengtose tipinėse sąlygose](#), ir [VPĮ 79 straipsnio komentare](#).

Elektroninis aukcionas

Elektroninis aukcionas yra ne atskiras viešojo pirkimo būdas, o instrumentas, kuriuo gali naudotis perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešojo pirkimo procedūras bet kuriuo leistinu pirkimo būdu. Pats pavadinimas nusako, kad elektroninis aukcionas yra visiškai elektroninė procedūra, kurios metu vertinamų pasiūlymų kainos gali būti mažinamos ar kiti objektyviai pamatuojami kriterijai gali būti gerinami. Šios procedūros pagrindinis veikimo principas yra leidimas viešojo pirkimo metu varžytis dėl mažiausios kainos ar pagerinti kitus objektyviai pamatuojamus pasiūlymo parametrus. Kitaip sakant, tai yra ne klasikinis, o olandiškas, t. y. mažėjančios kainos aukcionas. Taigi, taikant elektroninį aukcioną, tiekėjai yra laisvesni varžytis dėl geriausio pasiūlymo, kadangi jų kaina nėra fiksuojama ir galutinė, o dalyviai turi galimybę pagerinti savo kainą iki elektroninio aukciono pabaigos. Taip pat tiekėjai gali pagerinti ir kitus pasiūlymo parametrus.

Elektroninis aukcionas aptariamas temoje „Elektroniniai viešieji pirkimai“. Išsamiau [VPI 80 straipsnio komentare](#).

Elektroninis katalogas

Tai elektroninė priemonė, detaliau aptariama [VPI 81 straipsnio komentare](#) ([PI 89 straipsnio komentare](#)) bei modulyje „Elektroniniai viešieji pirkimai“.

Centralizuotų pirkimų veikla ir centrinės perkančiosios organizacijos

Pirkimas iš / per centrinę perkančiąją organizaciją (CPO) nėra pirkimo vykdymo būdas (kaip atviras konkursas ar derybos). Pirkimo vykdytojas, pirksdamas iš / per CPO, naudojasi tos CPO prieš tai jau atliktos procedūros (dažniausiai atviro konkurso būdu, arba taikant priemonę – dinaminę pirkimų sistemą) arba pasitelkia CPO, kad ši atliktų pirkimo procedūrą vieno ar kelių konkrečių pirkimo vykdytojų vardu. Pažymėtina, kad įstatymas taip pat leidžia naudotis ir kitos šalies CPO paslaugomis.

Nuo 2023 m. sausio 1 d. savivaldybių tarybos privalo užtikrinti, kad savivaldybės kontroliuojamos (valdomos) perkančiosios organizacijos, išskyrus savivaldybių įmones, akcines bendroves, uždarašias akcines bendroves ir viešąsias įstaigas, pirkimai, kurių sutarties vertė viršija 15 000 Eur (penkiolika tūkstančių eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio), būtų atliekami pirkimus centralizuojant.

Siekiant įgyvendinti šią pareigą, turi būti sukurta savivaldybės centrinė perkančioji organizacija arba (ir) kelios savivaldybės gali sukurti bendrą centrinę perkančiąją organizaciją arba (ir) savivaldybė gali pasirašyti centralizuotų pirkimų veiklos paslaugų sutartį su esama centrine perkančiąja organizacija dėl pirkimų paslaugų savivaldybei ir savivaldybės kontroliuojamoms (valdomoms) perkančiosioms organizacijoms;

Įgaliojimų atlikti pirkimo procedūras suteikimas kitai perkančiajai organizacijai; Bendrai atliekamas pirkimas; Skirtingų valstybių narių perkančiųjų organizacijų bendrai atliekamas pirkimas

Perkančioji organizacija gali suteikti įgaliojimus vykdyti pirkimą jos vardu ir naudai kitai perkančiajai organizacijai. Taip pat kelios organizacijos gali susitarti ir vykdyti bendrą pirkimą (pvz. įsigyti bendro pastato stogo remonto darbus). Kelios skirtingų šalių perkančiosios organizacijos taip pat gali atlikti bendrus pirkimus, kadangi, pavyzdžiui kelios šalys pirkdamos vaistus, medicinos įrangą arba skiepus, gali išsiderėti geresnes sąlygas nei pirkimus vykdant atskirai. Šių pirkimų (pagal įgaliojimą, bendrai atliekamų) skirtumas nuo centralizuotų pirkimų veiklos iš esmės yra ta, kad CPO veikla vykdant pirkimo procedūras kitų organizacijų naudai yra nuolatinio pobūdžio, tuo tarpu pirkimai pagal įgaliojimą arba bendri pirkimai yra pavieniai, atsitiktinio pobūdžio.

Dokumento versijos

Versija	Data	Pastabos, papildoma informacija
1.	2022-01-03	Pradinė dokumento versija.
1.1	2023-03-24	Atnaujinta dokumento versija pagal VPĮ pakeitimus.

Naujausios versijos ieškokite [VPT svetainėje](#)